

Phương thức xây dựng Ontology

Sinh viên: Trần Thị Ngân

Nội dung

1. Thành phần OWL Ontology
2. Công cụ Protégé
3. Các bước xây dựng một Ontology
4. Xây dựng Ontology cho Mobile

1. Thành phần OWL Ontology

- ❑ Individual (Thực thể)
- ❑ Property (Thuộc tính)
- ❑ Class (Lớp)

1. Thành phần OWL Ontology

□ Individual:

- Là một đối tượng nào đó tồn tại trong tự nhiên (England, Manchester United...)
- Có thể có nhiều tên được sử dụng để nói về một thực thể
- Thực thể được xem như là thể hiện của lớp, làm rõ hơn về lớp đó (Lớp hoa quả có các thực thể chanh, cam, xoài...)

1. Thành phần OWL Ontology

□Property:

- Thể hiện quan hệ nhị phân của các thực thể (quan hệ giữa hai thực thể) như liên kết hai thực thể với nhau
- Ví dụ thuộc tính “do_virus” liên kết hai thực thể “cúm_gà” và “H5N1”
- Thuộc tính có có khả năng đảo ngược với nhau, ví dụ thuộc tính “isBaseOf” có đảo ngược là “hasBase”

1. Thành phần OWL Ontology

□ Property có 4 loại

- Functional: Một thực thể chỉ liên quan nhiều nhất đến một thực thể khác, ví dụ thuộc tính “có hương vị” đối với các thực thể lớp “thức_ăn”
- Inverse Functional: Thuộc tính đảo ngược của Functional, thuộc tính “là hương vị của”
- Transitive: Thực thể a quan hệ với thực thể b, thực thể b quan hệ với thực thể c $\rightarrow$ thực thể a quan hệ với thực thể c
- Symmetric: Thực thể a quan hệ với thực thể b $\rightarrow$ thực thể b quan hệ với thực thể a

1. Thành phần OWL Ontology

- Property có 3 kiểu thể hiện:
  - Object Property: Liên kết thực thể này với thực thể khác
  - DataType Property: Liên kết thực thể với kiểu dữ liệu XML Schema, RDF literal
  - Annotation Property: Thêm các thông tin metadata về lớp, thuộc tính hay thực thể khác thuộc 2 kiểu trên

1. Thành phần OWL Ontology

□ Class:

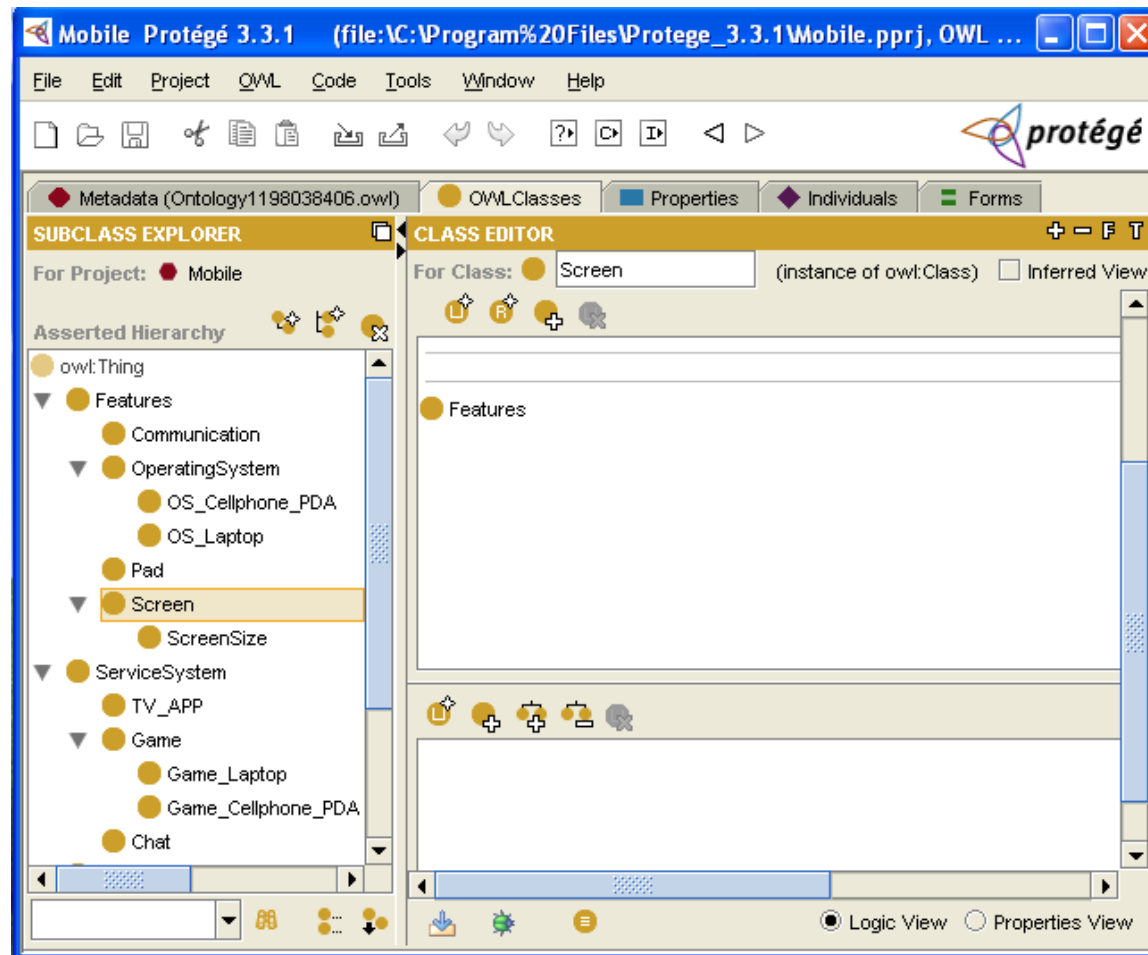
- Lớp OWL là một bộ những thực thể, các thực thể được mô tả logic để định nghĩa các đối tượng của lớp
- Lớp được xây dựng theo cấu trúc phân cấp cha-con như là một sự phân loại các đối tượng
- Ví dụ
  - Động vật là lớp cha của bò sát, bò, kiến...

2. Công cụ Protégé

- ❑ Là công cụ xây dựng Ontology
- ❑ Có hai loại: Protégé Frame, Protégé OWL
- ❑ Protégé Frame cung cấp một giao diện dùng đầy đủ và mô hình có sẵn để tạo, lưu trữ ontology dưới dạng frame
- ❑ Protégé OWL hỗ trợ về Web Ontology language, được chứng thực dựa vào W3C, semantic web

2. Công cụ Protégé

3. Các bước xây dựng Ontology

- ❑ Xác định Domain
- ❑ Liệt kê, xác định các concept
- ❑ Định nghĩa lớp, phân cấp lớp
- ❑ Xác định thuộc tính và các Restriction
- ❑ Tạo các thực thể

3. Các bước xây dựng Ontology

□ Xác định Domain :

- Kiểu phụ thuộc của Ontology, phạm vi Ontology
- Những người sẽ sử dụng và phát triển mô hình
- Những thông tin hữu ích Ontology có thể cung cấp

3. Các bước xây dựng Ontology

- Liệt kê, xác định các concept:
  - Xác định các thuật ngữ liên quan, chúng có thể được thay đổi và mở rộng thêm
  - Xác định thuộc tính liên quan đến các thuật ngữ đó
  - Ví dụ các thuật ngữ liên quan đến con người có thể là nam, nữ, họ, tên...

3. Các bước xây dựng Ontology

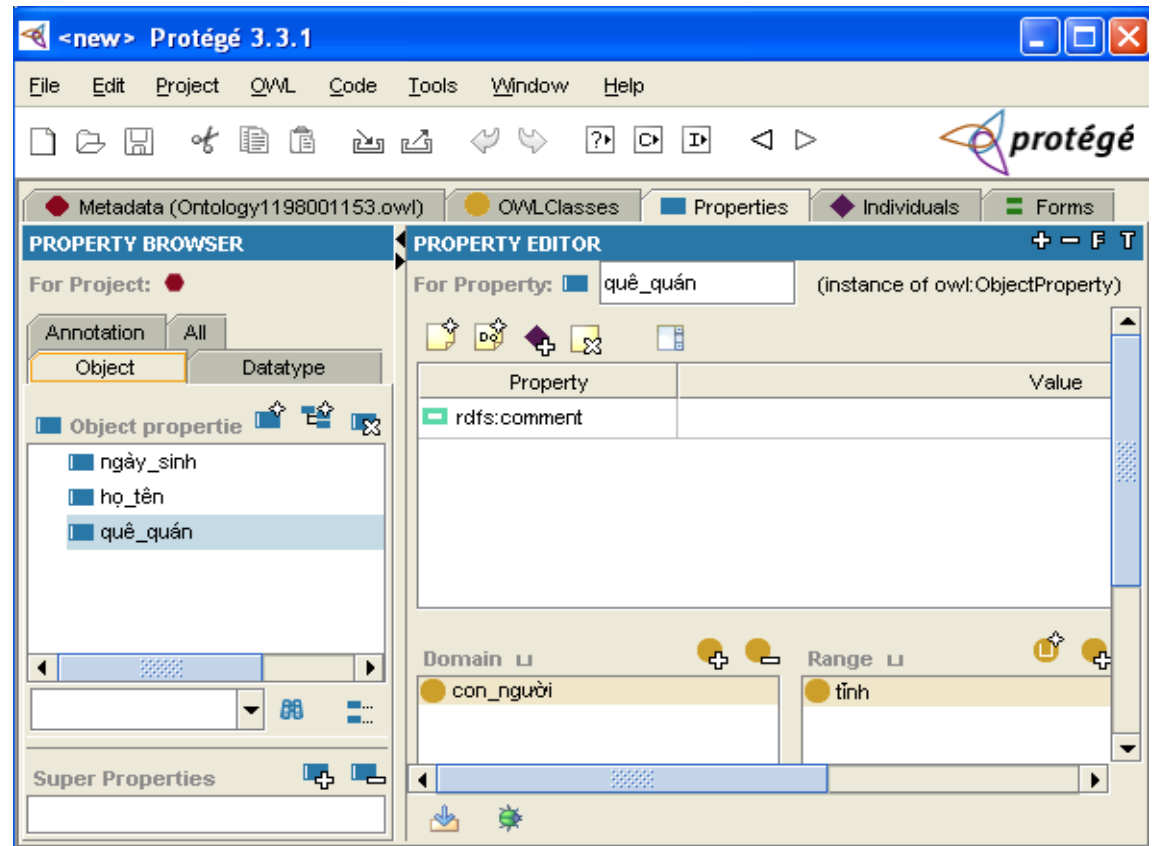
- Định nghĩa lớp, phân cấp lớp:
  - Xác định các lớp và các lớp con của nó
  - Sự phân cấp các lớp dựa vào các giác quan, sự nhận thức và những sự thật hiển nhiên
  - Ví dụ động vật sẽ có các lớp con là bò sát, thú...

3. Các bước xây dựng Ontology

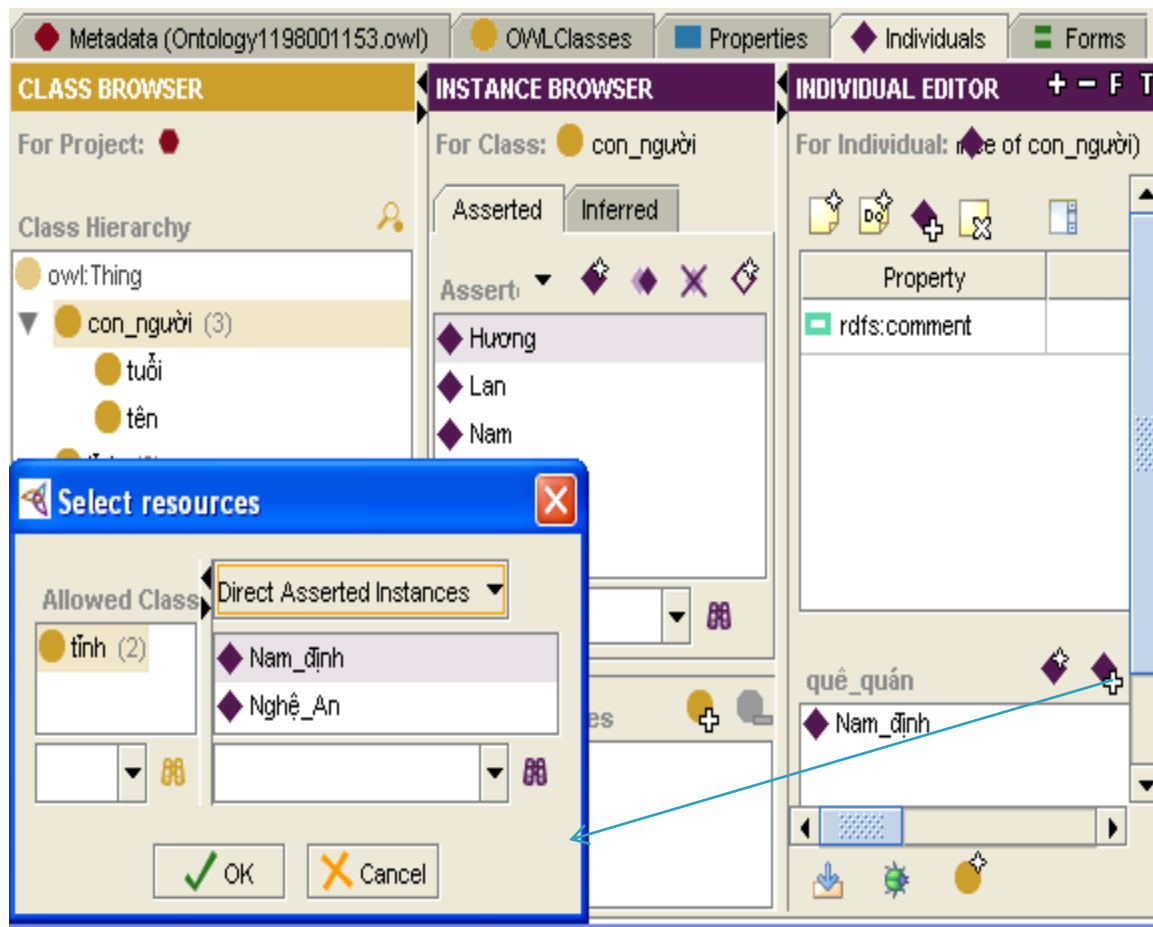
- ❑ Xác định thuộc tính và các Restriction:
  - Xây dựng các thuộc tính để có thể mô tả cụ thể lớp và phân cấp lớp
  - Lấy ví dụ thuộc tính con người là tên, tuổi, quê quán, ngày sinh...
  - Thêm vào thuộc tính các Restriction (giới hạn). Có thể thêm vào thuộc tính **quê quán** restriction là lớp **tỉnh**; lớp con người có thể tạo các thực thể có quê quán trong lớp tỉnh

3. Các bước xây dựng Ontology

- Hình minh họa Restriction của **quê quán** trong **protégé OWL**

3. Các bước xây dựng Ontology

- Tạo các thực thể cho các lớp:
  - Chèn thêm các thực thể cho lớp để làm rõ các lớp và thuộc tính của lớp đã tạo
  - Ví dụ lớp con người có thực thể: Ngân, Lan, Hương, Nam...

4. Xây dựng Ontology cho Mobile

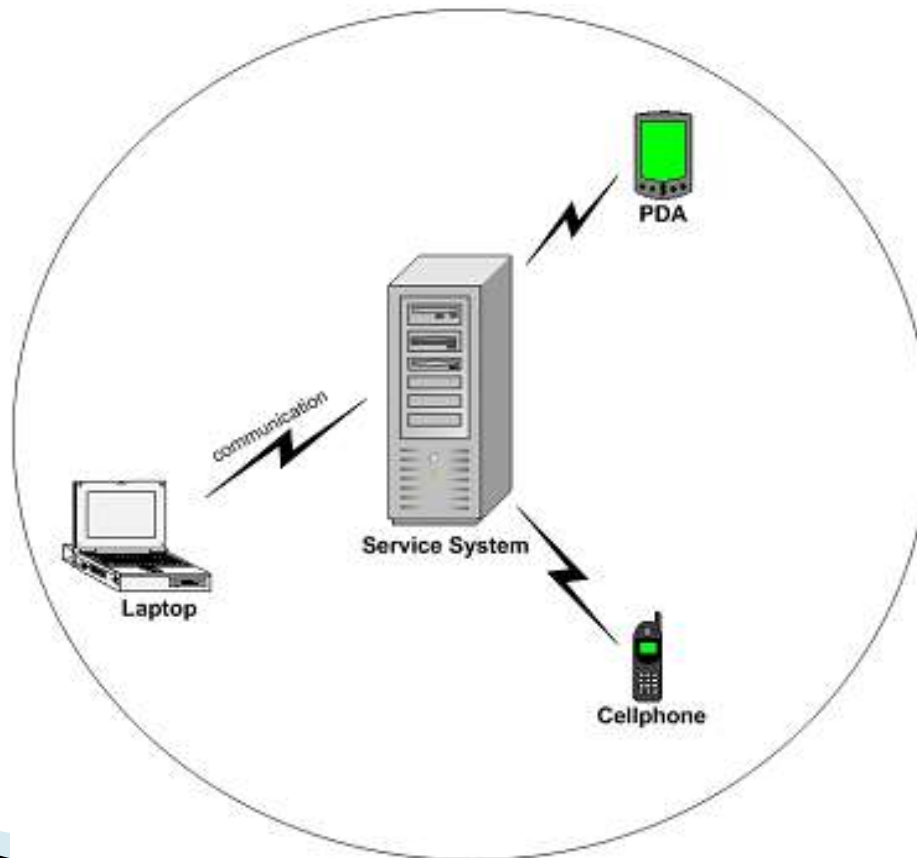
- 4.1 Xác định Domain
- 4.2 Định nghĩa lớp, thuật ngữ
- 4.3 Xác định thuộc tính
- 4.4 Xác định các Restriction cho thuộc tính
- 4.5 Chèn thêm các thực thể
- 4.6 Chỉnh sửa khi có yếu tố mới xuất hiện

4.1 Xác định Domain

- ❑ Dự án thiết kế Ontology Mobile cho các công ty, trường học; những người muốn thiết kế, cung cấp một hệ thống dịch vụ
- ❑ Thông qua mô hình người sử dụng biết được khái niệm và các nguyên tắc kỹ thuật của hệ thống
- ❑ Domain là những thiết bị dạng Mobile: Cellphone, PDA, Laptop, có tính năng communication. Operating System...
- ❑ Kiểu Ontology là **Application Ontology**

4.1 Xác định Domain

- Hình minh họa Domain cho Mobile:

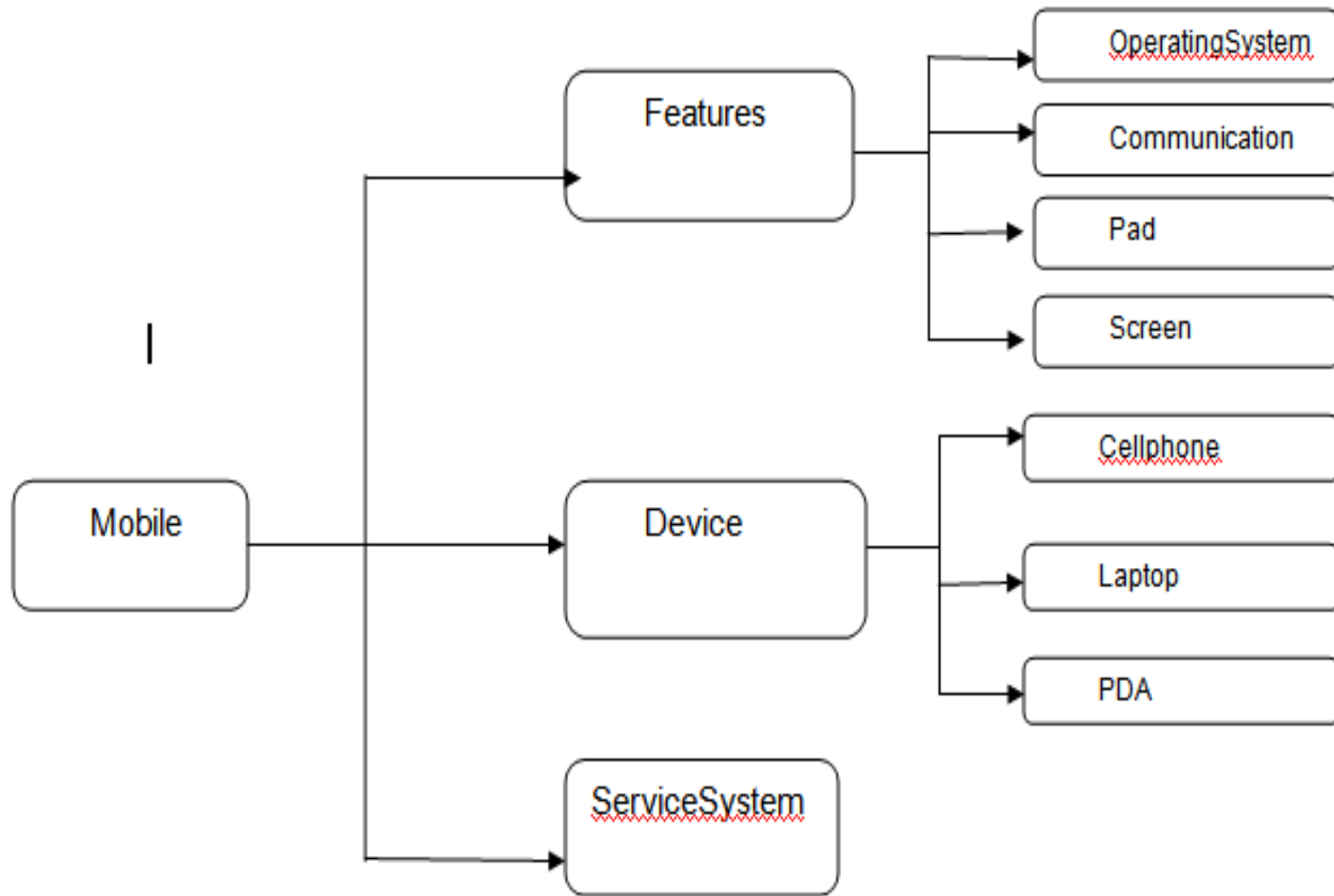

4.2 Định nghĩa lớp, thuật ngữ

- ❑ Lớp chính được mô tả đầu tiên: Device, ServiceSystem
- ❑ Device có các lớp con: Cellphone, PDA, Laptop
- ❑ Ontology là mô hình liên hệ giữa Device và Service System nên có thêm lớp Features
- ❑ Features có các lớp con: Communication, OperatingSystem, Screen, Pad

4.2 Định nghĩa lớp, thuật ngữ

- ❑ Lớp communication mô tả những công cụ giao tiếp không dây, có 3 loại: BlueTooth, Infrared, Wi-fi
- ❑ Lớp Pad mô tả các platform để làm cho người dùng thao tác trên các thiết bị: Keypad, Keyboard, Touchpad
- ❑ Hình sau minh họa lớp cơ bản ban đầu được tạo ra

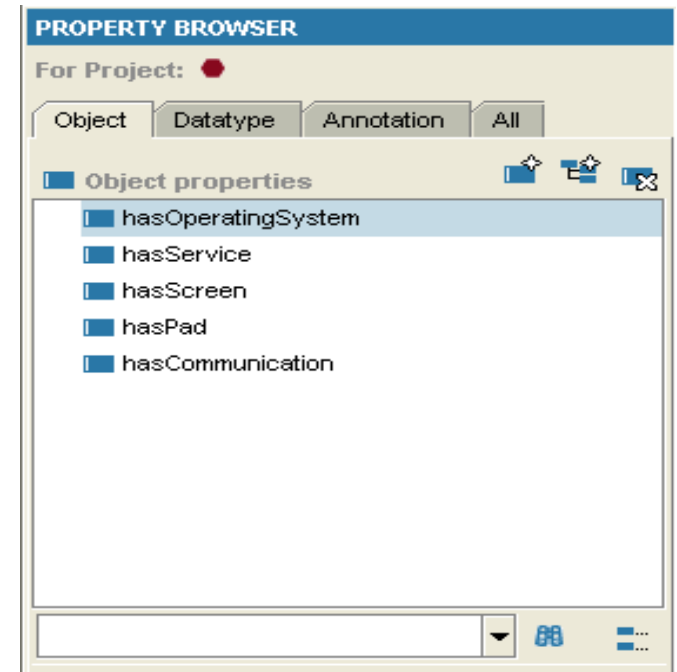
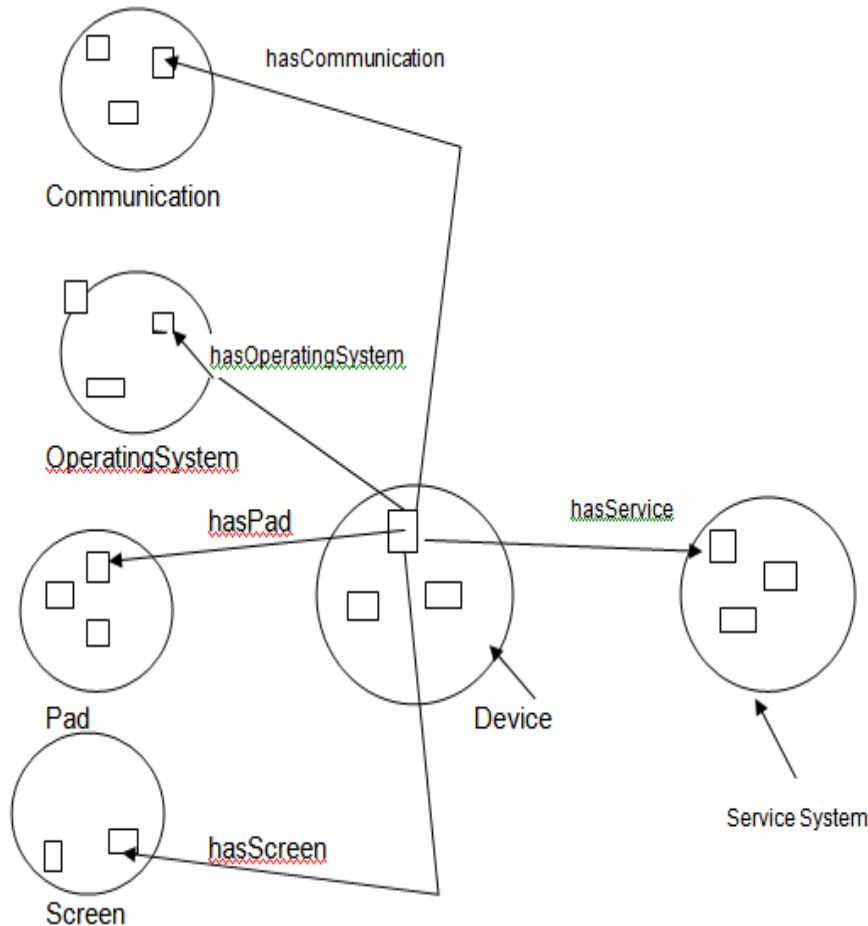

4.3 Xác định thuộc tính

- ❑ Lớp Device cần có các thuộc tính để mô tả tính năng so với ServiceSystem
- ❑ ServiceSystem cũng cần cung cấp một số dịch vụ cho Device để kiểm chứng các tính năng đó
- ❑ Mỗi quan hệ giữa Device và Features có các thuộc tính: hasCommunication, hasOperatingSystem, hasPad, hasScreen
- ❑ Quan hệ giữa Device và ServiceSystem: hasService

Hình minh họa các thuộc tính

4.4 Xác định giới hạn (Restriction) cho thuộc tính

- ❑ Tất cả các thuộc tính trong lớp Device được định nghĩa như một kiểu thể hiện và được giới hạn cho mỗi lớp con của lớp Features và lớp ServiceSystem
- ❑ hasCommunication có giới hạn trong lớp con của Communication, hasPad trong lớp Pad
- ❑ Hình dưới minh họa Restriction cho thuộc tính Screen

<new> Protégé 3.3.1

File Edit Project OWL Code Tools Window

Metadata (Ontology1198038406.owl) OWL

SUBCLASS EXPLORER

For Project:

Asserted Hierarchy

- owl:Thing
  - Device
    - Cellphone
    - Laptop
    - PDA
  - Features
    - Communication
    - OperatingSystem
    - Pad
    - Screen
  - ServiceSystem

PROPERTY EDITOR **hasScreen (instance of owl:ObjectProperty)**

For Property: **hasScreen** (instance of owl:ObjectProperty)

Property	Value
rdfs:comment	

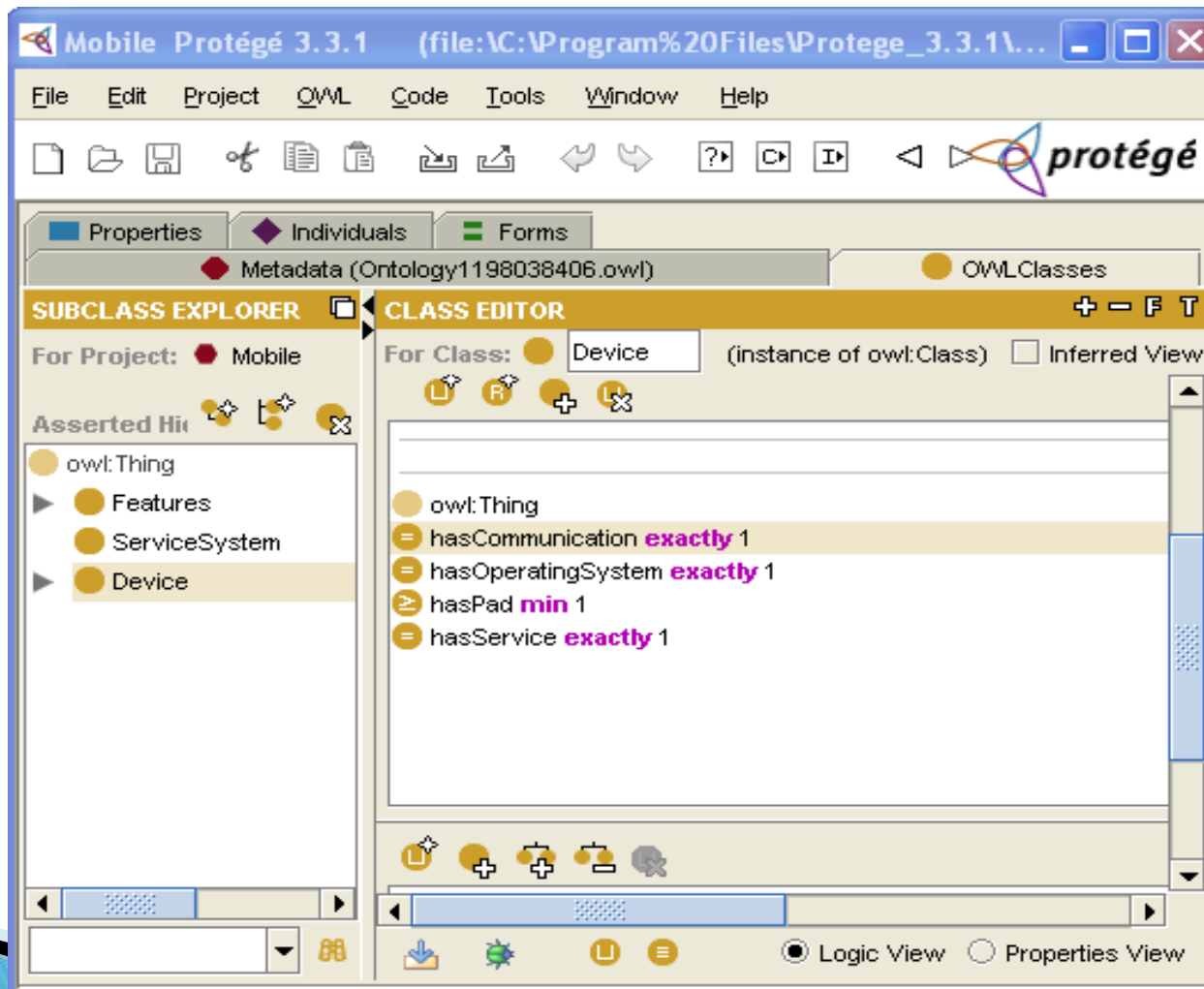
Domain **Range**

Device	Screen
--------	--------

4.4 Xác định giới hạn (Restriction) cho thuộc tính

- Một số đặc tính của Mobile:
  - Duy nhất một hệ điều hành.
  - Có thể được trang bị nhiều hơn 1 pad.
  - Chỉ liên lạc được service system thông qua 1 cổng.
  - Có thể chạy chỉ một ứng dụng dịch vụ được cung cấp bởi service system.
  - Hình dưới minh họa thuộc tính Restriction cardinality của thuộc tính hasCommunication

4.4 Xác định giới hạn (Restriction) cho thuộc tính

4.5 Chèn thêm các thực thể

- ❑ Tất cả các đối tượng thuộc lớp Device đều có các thuộc tính được giới hạn bởi các lớp con của lớp Features và Service
- ❑ Những giá trị thuộc tính của các thực thể lớp Device sẽ được điền đầy bằng những thực thể thuộc các lớp con của Features và ServiceSystemService
- ❑ Lớp Communication gồm các thực thể: BlueTooth, Infrared, Wi-fi

4.5 Chèn thêm các thực thể

- ❑ Lớp OperatingSystem có các lớp con OS_Cellphone_PDA và OS_Laptop
- ❑ OS_Cellphone_PDA có các thực thể WindowMobile, Palm, Linux
- ❑ OS_Laptop có các thực thể Windows2000, WindowsXP, MacOS, Unix
- ❑ Pad có Keypad, Keyboard, Touchpad
- ❑ Screen có các thực thể ScreenSize1 – ScreenSize9(SS1-SS9)

4.5 Chèn thêm các thực thể

The screenshot displays two side-by-side panels from a software development environment.

CLASS BROWSER

For Project: Mobile

Class Hierarchy

- owl:Thing
  - Features
    - Communication (3)
    - OperatingSystem
      - OS_Cellphone_PDA (3)**
      - OS_Laptop (4)
    - Pad (3)
  - Screen
    - ScreenSize (9)
  - ServiceSystem
    - TV_APP
    - Game
      - Game_Laptop
      - Game_Cellphone_PDA
    - Chat
  - Device

INSTANCE BROWSER

For Class: OS_Cellphone_PDA

Asserted Inferred

Asserted Instances

- Linux
- Palm
- WindowsMobile

Asserted Types

- OS_Cellphone_PDA

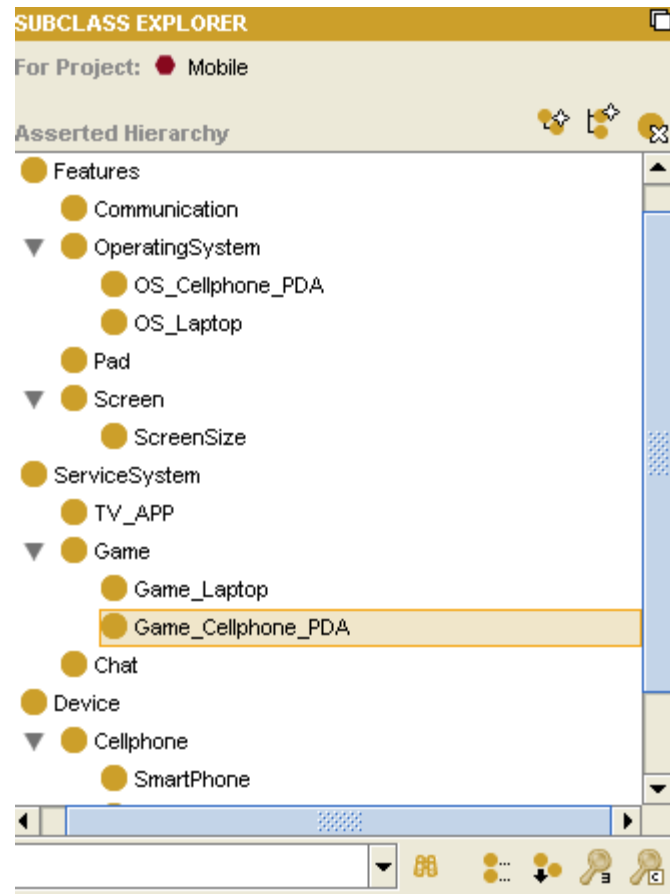
4.6 Chỉnh sửa Ontology

- ❑ Như trên đã hoàn thành xong một mô hình Ontology cơ bản
- ❑ Có thể xuất hiện thêm lớp, thuộc tính, thực thể mới
- ❑ Cũng tạo tương tự như các bước ở trên: tạo lớp mới, thuộc tính Restriction mới, thực thể mới

4.6 Chỉnh sửa Ontology

- ❑ Tạo lớp mới, Cellphone có 2 loại smartphome, PDAPHone-> xuất hiện 2 lớp mới
- ❑ Cellphone có thêm các tính năng như e-mail không dây, trình quản lý thông tin cá nhân
- ❑ Lớp OperatingSystem có các lớp con OS_Cellphone_PDA, OS_Latop
- ❑ Tương tự cho các lớp khác

4.6 Tạo lớp mới

4.6 Tạo thuộc tính mới

The screenshot displays the Protégé software interface with two main windows open:

- PROPERTY EDITOR** (Left Window):
  - Title bar: `hasTouchPad (instance of owl:ObjectProp...`
  - For Property: `hasTouchPad (instance of owl:ObjectProperty)`
  - Table with 2 columns: **Property** and **Value**. The first row contains `rdfs:comment` in the Property column.
  - Domain** section: Lists `PDAPhone` and `PAD` with selection icons.
  - Range** section: Empty, with selection icons.
- CLASS EDITOR** (Right Window):
  - Title bar: **CLASS EDITOR**
  - For Class: `Cellphone (instance of ...)`
  - List of properties and their values:
    - `Device` (selected)
    - `hasTouchPad` **has** true
    - `hasColourScreen` **has** true
    - `hasCommunication` **exactly** 1
    - `hasOperatingSystem` **exactly** 1
    - `hasPad` **min** 1
    - `hasService` **exactly** 1

4.6 Tạo các chú thích

